

HİLAL'İN GÖLGESİNDE BİR ÖMÜR

SELAHADDİN EYYUBİ

ROMAN
SİMGE

OKAY TİRYAKİOĞLU

SELAHADDİN EYYUBİ

Okay Tiryakioğlu

TİMAŞ YAYINLARI | 4272
Edebiyat Kitaplığı-Roman | 220

YAYIN YÖNETMENİ
İhsan Sönmez

EDİTÖR
Tuğçe İnceoğlu

KAPAK TASARIMI
Erdi Demir

KAPAK İLLÜSTRASYONU
Ethem Onur Bilgiç

İÇ TASARIM
Tamer Turp

1. BASKI
Ekim 2017, İstanbul

4. BASKI
Aralık 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-2606-7

9 786050 826067

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Altın Kitaplar Yayınevi Matbaası
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad. No:32
Mahmutbey - Bağcılar/ İstanbul
Telefon: (0212) 446 38 88
Matbaa Sertifika No: 44011

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

I

*“Ey benzi gül bağı, özü mücevher
Varlığında mahrum hayran mı kalmış?
Bastığında binbir taç verdiğin her
Topraktan hür bir han, hakan mı kalmış?”*

*Geceyi kuşanıp Ay’ı derdiğin
Sönmez yıldızları göğe serdiğin
Güneş’e nurundan hisse verdiğin
Günde kurumayan umman mı kalmış?”*

Ali Onur Şengöl

El Zebadani-Suriye-Lübnan Hududu/11 Şubat 1162

Dondurucu soğuşun içinden yükselen çatırtı irkilticiydi. Duldada titreşen askerlerin zihninde, asırlara direnmiş kuru bir ağaç canlandı. Kocamış, kararmış, çürüyen yosunlarla kertilmiş gövdesi esen fırtınaya karşı son mukavemetini gösteren bir ağaç... Oysa yirmi iki yaşındaki Yusuf bin Eyyub’un, muharip saha eğitmeni Hasan el Kuseyri’den yediği şamarın sesiydi bu.

Önlerindeki kireçtaşından uçurumun altında uzanan çorak, rüzgârlı vadiye doğru dönmüştü Yusuf. Bıyığının kenarından çenesine kan sızıyordu. Örne zincir zırhının içindeki uzun, ince bedeni iki yana ağır ağır sallandı. Yüzüne dokunan sisin soğuk dalgalarını duyumsamıyordu artık. Yalnızca yorgun ve hasta his-

sediyordu kendini. Genzindeki yanma ve cıva gibi yoğunlaşan o kanlı ifrazat daha da artmış gibiydi.

Bununla birlikte Yusuf, El Kuseyri isimli ihtiyar devin toka-dıyla yıkılmayacağını sezmişti. Gerçekte gurur verici bir gelişmeydi bu. Ondan çok daha iri gençleri hâlen tek darbesiyle devirmeyi başaran hocası da bu durumun farkında olmalıydı. Eski Yusuf değildi artık o. Muharebe eğitimleri boyunca ondan yediği kaçınıcı tokattı hem bu? Yumruklandığı da olurdu sıkça. Her defasında önce kan; sonra da yıkıldığı zeminden yükselen tozun, toprağın ya da çamurun tadı belirirdi damağında. Elinden gelse medrese-deki hücrelerinden hiç ayrılmaz, savaş eğitimlerine asla katılmazdı.

Sabırla dişlerini sıktı Yusuf. Yer yer kar altındaki kıraç arazinin tüm renkleri sıcak tonlarla yer değiştirdi kara gözlerinde. Kanını sildi. Atlarından inmiş, bin kişilik zırhlı süvari birliğinin tedirgin bakışları altında eğitmenine döndü. Kırgınlıktan çok, merak vardı şimdi bakışlarında.

“Bu nedendi hocam?”

Yakaları kürklü deri zırhının içindeki Hasan el Kuseyri homur-danıp yere tükürdü. Elinin tersiyle ıslanan bıyıklarını kuruladı.

“Bir de soruyor musun gafil? Gözlerini iyi aç!” Dişlerini sıkarak donuk bir ışıkla aydınlanan, kana bulanmış gibi yol yol demir filizli ve eğri katmanlar hâlinde granitten garbi yamaçları işaret etti. “Neredeyse on bin mevcutlu ağır zırhlı Haçlı birliğinin, bir mil batıdaki tepeleri bu kadar çabuk aşamayacağını söylemiştin. Yolları çetin ve tuzaklarla dolu demiştin. Hatta bunun için Oğuz okçularından oluşan küçük birlikler hazırlamıştin. Biz de sana inandık! Doğru mu, değil mi; cevap ver!”

“Doğru.”

“Bu birliğin komutasının sende olduğunu biliyorsun, peki bu hesapları yaparken aklın neredeydi? İki haftadır bu yamaçlara çakılıp kaldık. Ne için? Koca bir hiç! Haçlılar korkunç bir cüret içinde Yusuf... Bunu sakın unutma! Hâlihazırda Fatımiler dahi Haçlı-

ların çizmeleri altında eziliyor. Kudüs Kralı Amalric, yıllık verginin gecikmesini bahane ederek, Mısır ordusunu Belbis Kalesi'nin doğusunda perişan etti. Eğer Fatımi Başveziri Dırgam kaleye sığınıp da Nil Nehri'nin bentlerini yıktırmasa, o meşhur ve seçkin birlikleri 'Berkıyye'den geriye tek bir adam dahi kalmayacaktı!"

*

Tepelerden vadiye doğru ağır ağır inen sise baktı Yusuf. Verecek bir cevap bulamadı. Boğazına inen akıntıyı usulca yuttu. Öksürmemek için tuttu kendini. Bir yanıt ararcasına gökyüzüne döndü sonra. Sabah pusunun ardında bronz bir sikke gibi ağır, kasvetli ve donuk yükselen güneşi gördü. Koyu gözlerinin hilkatten sürmeli çeperleri ışığı emiyordu adeta. Bunun kendine ilk anda ne kadar ürkütücü bir hava verdiğini bilmiyordu henüz Yusuf.

El Kuseyri sakallarını sıvazlayarak küçümseyen bir ifadeyle konuştu.

"Hâlen ailene layık bir savaşçı olmanı bekliyorum senden. Bugüne kadar Haçlılarla ufak tefek mevzi çatışmalarında aldığın vazifeler seni gerçek bir savaşçı yapmaz Yusuf! Korkak biri olmadığını biliyorum. Silah arkadaşların da gerektiği anda gösterdiğin dirayetin farkında... Ama zihnini toparlayamadığın her an kendine ve sana inananlara ihanet ediyorsun demektir."

Yusuf, yumrukları sıkılı olduğu hâlde dönerek, güç duyulan bir sesle konuştu.

"Kendimi bir savaşçı olarak hissetmiyorsam ya?"

Adam öfkeyle homurdandı.

"Büyük kumandanımız, Tıkrit Hâkimi merhum deden Şadi Bey senin için neler söyledir bilir misin çocuk?"

Şamarın tesiriyle, ağrıyan çenesini sıktı Yusuf.

"Bir şeyler duydum."

“Ya Baalbek Valisi baban Necmeddin Eyyub ve Suriye Ordularını Başkomutanını ve şam Valisi amcan Esedüddin şirkuh’un dediklerini?”

Yusuf omuzlarını silkti. Gölgeli El Bab Vadisi’nin ıssızlığı, ruhunda bir yere dokunmuşçasına ürperdi.

“Hakkımda kulağıma çalınanlar, daima bir başkası için söylenirmiş gibi gelir bana.”

Umursamaz bir ifadeyle mırıldandı El Kuseyri.

“Eh, haksız değilsin delikanlı! Senin cebir, geometri ve astronomi dallarındaki yüksek ilmini; üstelik hadis ve tefsir alanlarındaki gelişmelerini duymuyor değiliz. Ancak istesen de istemesen de sana biçilen gelecekte hakiki bir muharip olmak var. Hakkındaki beklentilerimiz yüksek Yusuf... Ulu Selçuklu Atabeyi Emir Nureddin Zengi Hazretleri’nin dahi öyle... Zaten çok daha iyileri ve layıkları dururken bundan iki hafta evvel birliğin başına bizzat seni getirmesinin sebebi de buydu. Hem aileni onurlandırmak hem de sana olan güvenini göstermek... Ancak ben hakiki ve sağlam bir ders alman gerektiğine inanıyorum!”

II

Yusuf bakışlarını kaçırarak konuştu.

“Haçlılar... Onlar hesapladığımdan çok daha yakında, öyle değil mi hocam?”

“Belki öyle,” diyerek bir adım yaklaştı El Kuseyri. “Belki de değil. Önemli olan senin aklının nerede olduğu çocuk! Ve bu müthiş aklı, yaptığı işte nasıl yoğunlaştıracamız...”

“Aklım...” Mahcup bir ifadeyle durakladı önce Yusuf, ardından iç geçirerek devam etti. “Medresedeki odamda, rahlemde ve kitaplarımda hocam...”

Bir adım daha yaklaştı ihtiyar.

“İşte bu yüzden yaptığın tüm hesaplamalar yanlış çıktı Yusuf! Çünkü bedeninin bulunduğu yerde değildir gerçekte insan, yüreğinin attığı yerdedir.”

Delikanlı perişan bir ifadeyle eğdi başını.

“İstihbaratçılarımızdan gelen haberler; Haçlıların tam aksi istikametten yaklaştıklarını, üstelik bizim onları bekleyeceğimiz mıntıkaıyı önceden tahmin ettiklerini gösteriyor! Sen on beş gündür çadırında kitaplarıyla birlikte hülyalara dalıp otururken, düşmanlar karşı zirvelerdeki ileri karakollarımızı atıl bırakarak üç mil batımızdaki El Bab Vadisi’ne doğru harekâtlarını sürdürdü.”

Yusuf, “Olsun varsın,” dedi umutla. “Eninde sonunda bu vadi-den, ana pusu noktalarımızdan geçecekler.”

Hafifçe uçuşmaya başlayan kar tanelerini fark etti birden. Genzini kavuran ifrazat, yeni bir aksırık ve öksürük fırtınasını getirmek üzereydi. Kendine, hâline, düştüğü şu utancın büyüklüğüne duyduğu öfkeyle haykırmak istedi.

“Geçecekler!” diyerek alaycı bir sesle onayladı El Kuseyri. “Ama istihbaratımız önceden haber almasaydı ve şehir surlarının önünde on bin kişilik bir ordu beklemeseydi eğer, Şam ve civarı yeni bir Haçlı tasallutuna uğrayabilirdi!”

Sonra biraz daha yaklaştı Yusuf’a. Delikanlı yeni bir darbenin geleceğini düşünerek toparlandı.

“Bir fırsat daha verirsen bunu düzeltebilirim hocam!”

“Artık çok geç... Bu işten yakanı kolayca sıyırmama izin vermeyeceğim!”

Kürklü ceketini bir anda omuzlarından sıyırdı ve bir balkabağını tepesinden kolaylıkla kavrayabilecek kadar iri ellerini dua edercesine kaldırdı Hasan el Kuseyri.

“Geç olmadığını göstereceğim sana hocam,” dedi sakince Yusuf. “Üstelik şu anda emrimde olduğunu unutma! Beni daha fazla küçük düşürecek olursan eğer...”

Ancak El Hazreci'nin *Tarihu'd-Devletü'l-Ekrad ve'l-Etrak*'ından istinsah edilmiş bir Efrenci risalesine göre, elli beş yaşındaki El Kuseyri'nin güçlü ellerini ansızın gırtlığında buldu delikanlı.

*

“Şimdi sakin ol çocuk,” diye homurdandı El Kuseyri. Kupkuru birer çakıl taşı gibi ifadesiz gözleri buz gibiydi. “Bu, senin gibi zor yola gelen gençler için kullandığımız atadan kalma bir yöntemdir. Çırpınman boşuna. Yapma! Yapma bunu! Düş ile gerçeğin incecik perdesi aralanacak birazdan. Sıkıştığın şu kötü ânın ardında gizlenmiş mutlak bir sonsuzluğun ferah zamanı belirecek. Debelenme! Debelenme boşuna! Olgunlukla çocukluk arasındaki belirsiz eşiği aşacaksın artık. Kitaplarda yazmaz bunlar Yusuf bin Eyyub. Uyan Yusuf; ölümün eşiğinde dizleri titremeye başladı mı, gerçeğin ta kendine uyanır insan. Sen de uyan! Uyan artık! Hayatta kalırsan eğer, bir gün bana teşekkür edeceksin oğlum!”

Yusuf, adamın karşı konulmaz ellerini bileklerinden kavrayarak, olağanüstü bir gayretle kurtulmaya çalışıyordu.

“Dur!” diye homurdandı güçlkle. “Boğuyorsun... Boğuyorsun beni... Hocam... Hocam dur!”

Yusuf bir an belindeki hançere uzandı. Kılıcı şu anda bir işe yaramazdı. Bu delirmiş adamın işini bitirmekten başka çaresi yoktu artık. Ancak tecrübeli ihtiyar, her nasılsa dizini kaldırdığı gibi, hançeri kavramış eline sert bir darbe indirdi. Soğuktan uyuşmuş parmaklarının çözüldüğünü sezdi Yusuf. Hançerin namlusunun önce bacağına sürtünüp dana gönünden pantolonunu ve derisini yırttığını fark etti, sonra da taşlık zeminden gelen takırtısını işitti. Boğazındaki basınç gözlerini yaşartıyordu şimdi.

Yumruğunu olanca gücüyle indirdi adamın suratına. Çentiklenmiş bir kılıcın soğuk namlusu gibi yara izleriyle kaplı derisi belli belirsiz esnedi adamın. Bir şeylerin çıtırdadığını işitti Yusuf. Ama bunun kendi boynundan mı, hasmının yüzünde parçalanan

bir şeylerden mi kaynaklandığını anlayamadı. İhtiyar, kafasını eğerek, yüzünü yüzüne yaklaştırdı ve boğazını sıkmayı sürdürdü.

Hayretle, damağında oluşan o mayhoş tadı duydu Yusuf. Hemen ardından göğsünün orta yerinde bir kav çakıldı. İç organları alev aldı adeta. Ciğerlerine doğru yükselen, gözlerine ulaşan kıpkızıl bir alev... Birilerinin homurdandığını ve El Kuseyri'ye engel olmaya çalıştıklarını ayımsadı ama bunun ne kadar gerçek olduğunu bilemiyordu.

III

Birkaç saniye içinde göğsündeki ateş hissi, yerini bitimsiz bir soğukluğa terk etti. Parmaklarının ucuna, ayaklarına ve kollarına buzdan iğneler batmaya başladı. Gücünün kesildiğinin farkındaydı Yusuf ancak insan bedeninin boğulurken bu aşamalardan geçtiğinden hiç mi hiç haberi yoktu. Direnmeye çalışmak daha da kötüydü, zira ölümün hızlanan adımlarını açık seçik iştebiliyordu o zaman.

Nihayet, ışığı solmaya başlayan kara gözlerinin önünde yıldızlar belirdi. Rengârenk, gizli bir eksen ve aydınlık kademesini adım adım takip eden çok eski yıldızlar... Çok geçmeden onlar da silinmeye yüz tuttu. Bedenine esrarlı bir dinginlik sindi o zaman. Kollarının iki yana düştüğünü hissedebiliyordu. Nihayet artık ölmek üzere olduğunu anladı Yusuf. Ama olabilir miydi bu? Hocası dahi olsa efendisinin evladını katletmeye cüret edebilir miydi bu adam?

İşte o anda bir yemin etti; “Ya Rabbi, eğer beni bu durumdan kurtarırsan, bir daha bana güvenen hiç kimseyi yüzüstü bırakmayacağım. Yalvarırım kusurumu bağışla ve tüm günahlarımı affet. Başıma gelenler ancak hak ettiklerimdir ve bunun gibi her bela, Senin yeni bir nimetinle kuşatılmıştır.”

Yaklaşan mutlak karanlığı görebiliyordu artık Yusuf. Kelime-i şahadet getirdi.

“Böyle öleceğim aklıma gelmezdi,” dedi içinde ona benzeyen ama yine de ondan çok ayrıymış gibi gelen biri.

İşte o eşsiz, esrarlı ve deruni anda efendisi Nureddin Mahmud Zengi’yi buldu karşısında. Yaklaşan karanlığın hemen önünde; loş ışıklı, cidarları belirsiz kasvetli bir mekânın ortasında durmuş ona bakıyordu. Büyük Atabey, şimdiki Sultan, takva ehli, âlim ve fazıl biriydi. Ne var ki yüzünde tarifsiz bir acı ve telaş görölüyordu. Derin bir sıkıntı içinde olduğu aşikârı.

Yusuf yeniden alev alan boğazından akan havayı duyumsadı birden. Yalnızca soğuk kış havası değildi gırtlğından süzölen, yağmur rengi saf bir ışıktı da. Çok geçmeden iyi kötü toparlandığında, altlarındaki vadide üç kol hâlinde Sur (eski Fenike) ve Beyrut üzerinden yaklaşan Haçlı süvarilerini gördü. Roma düşman hattı yürüyüş nizamı şeklinde ilerliyorlardı. Hâlâ şiş boğazını ovalarken ruhunda yeni bir gücün dirildiğinin farkında olan Yusuf, bulunduğu duldadan düşmanı dikkatle izlemeye başladı.

Dıştan üçer arşın mesafede uzun mızraklı piyadelerle çevrilmiş Fransız, Ceneviz, İngiliz, Venedik, Macar ve Alman süvarileri; iç kısımda dörderli sıralar hâlinde yürüyordu. Bunların bir kısmı, göğüs ve sırt kısımları kızıl haç işlenmiş ak tunikli Tapınak ve kara üstlük üzerine kızıl haçlı Hospitalier şövalyelerinin oluşturduğu küçük topluluklardı. Kolların her biri iki bin atlı şövalye ve biner kişilik piyadeden müteşekkil alaylardan ibaretti. Kalkan, yedek kılıç, ok, uzun yay, yedek zırh parçaları ve sıhhiye donanımlarını taşıyan yamakları da her şövalyenin atının hemen yanında yaya olarak ilerliyordu.

Aktif savaşılar olmayan bu şövalye yamakları sayılacak olursa, piyade sayısı her kolda ikişer bine ulaşuyordu. Papa III. Alexander Tertius tarafından, yararlılık gösteren yamakların sefer dönüşü “şövalye” ilan edilecekleri ve tıpkı sefer öncesinde endölüjans hakkıyla cennetten üçer dönüm arazi kazanacakları gibi (yine efendilerinin hizmetinde kalmaları şartıyla), soylularla evlenme

ve kendi hanedanlarını kurabilme ayrıcalığına kavuşacakları da beyan edilmişti.

O zamandan beri tüm şövalye yamaklarının atılğan tavırları neredeyse efendilerini geride bırakacak seviyedeydi. Hıristiyanları tek bir amaç doğrultusunda birleştiren bu güçlü hedef ve teşvikler, ne yazık ki, Bağdat ve Kahire olmak üzere iki ayrı hilafet merkezine bölünmüş Müslümanlarda hâlen söz konusu değildi.

*

Yusuf daha bir saat öncesine kadar kendisini boğmak üzere olan hocasıyla son durumu titizlikle değerlendirdi. Karşı hamleler bahsinde mutlak bir dayanışma içinde fikirler öne sürüyorlar, Hasan el Kuseyri son kararları talebesine bırakıyordu.

İyice hırpalanmıştı Yusuf. Üstelik hastaydı da. Ancak nihayet içinde bulunduğu savaş alanına ve harp şartlarına odaklanmayı başarmıştı. Yüksek ateşe rağmen zihni, bir kasırmanın yıkıcı hızında çalışıyordu şu an. Buradan hocası aracılığıyla üstlerine verilecek sözlü ve yazılı zabıtların, akıbeti üzerindeki etkilerini şimdi daha iyi kestirebiliyordu.

“...Bir ucu Bekaa’ya dayanan bu küçük, ilk bakışta önemsiz ancak tehlikeli El Bab Vadisi’ni geçmeleri için iki yolları var hocam,” diyerek hırıltılı bir sesle konuştu Yusuf. Güçlkle yutkundu sonra. “Onlar vadinin etrafından dolaşıp da en az bir buçuk günlük zaman kaybetmeden, karşı tepelerdeki karakollarımızı yıkarak vadiye girdiler. Bu demek oluyor ki kuzeybatı doğrultusunda, Doğu Lübnan Dağları’ndan inen fakat saldırıya açık Hasnun Tarik Derbendi’ne yüklenecekler. Ancak vadinin sonundaki Mağrip Düzlüğü’ne açılan bölgede, yüzer kişilik Türk atlı okçularından müteşekkil emniyet noktalarımız bütünüyle muhkem... Umulduğundan çok daha iyi direneceklerdir.”

“Sen Haçlıların yerinde olsan ne yapardın genç kumandan?” diye sordu El Kuseyri. “Müslümanların kendi hâllerinde oldukları, Sünni Abbasi Halifesi Müstencid Billah’ın bile bizleri bu

zorlu topraklarda barbar Haçlı gürürlarıyla yapayalnız bıraktığı böyle bir dönemde sen, Yusuf bin Eyyub; söyle bana evladım, ne yapardın? Vadinin etrafından mı dolaşırdın, yoksa zaman kazanma adına doğrudan tehlikeye atılıp vadiyi ve çıkışındaki koyağı mı zorlardın?”

“Tehlikeyi göze alır ve doğrudan geçide ilerlerdim hocam,” dedi Yusuf. Zonklayan şakaklarını ovuşturuyordu bir yandan da.

“Peki neden?”

“Haçlıların süratle hareket etmeye, bu sayede ağır süvarilerinin üstünlüklerini korumaya ihtiyaçları var. Üstelik bu soğuk hava da onların lehine... Önceden mutlaka tetkikini yaptıkları bu yamaçları pek de yüksek olmayan koyağı ve çıkışındaki yığınağı sağlam bir vuruşla yıkabileceklerini biliyor olmalılar. Hem üzerinde ısrarla durduğun üzere; Müslümanların bölünmüşlüğü, dahası Kudüs Haçlı Krallığı’nı iliklerine kadar kabullendikleri böyle bir dönemde, Haçlıların üzerimizdeki manevi egemenlikleri tartışılmaz. Bu da onlara her türlü hamle önceliğini tabii olarak sunuyor. Üstelik Antakya Krallığı’ndan toplanan Ceneviz denizcilerinin getirdikleri Afrikalı vahşi savaşçılarının da pek yakında saflarına katılacakları söyleniyor.”

“O hâlde vadi çıkışındaki karakollarda bekleyen askerlerimizi çekmek ve taburumuzun bünyesine katmak daha akıllıca değil mi?”

“Hayır hocam. Onların düşman üzerinde uyandıracakları korku, bize kazandıracakları hayati bir zaman demektir.”

IV

“Bir nokta daha var,” dedi El Kuseyri.

“Nedir?”

“Sur merkezli bu Haçlı ordusu, şu anda Halep’te tutuklu bulunan Renaud de Chatillion’un amcaoğlu Kont Vincent de Chatillion tarafından idare ediliyor.”

Kanlı bir ifrazat tükürdükten sonra şaşkınlıkla sordu Yusuf.

“Şu eski Antakya Prensi Chatillion mu?”

“Ta kendisi!”

“O hâlde Müslüman düşmanlığı ve İslam nefretinde kuzenini aratmıyordu. Bu ailenin azgınlığı; Müslüman, Hıristiyan ya da Yahudi, hepimizin malumudur!”

“Daha da fena!”

“Neler diyorsun El Kuseyri?”

“Maalesef doğru söylüyorum Yusuf bin Eyyub. Renaud işkence yapmaktan hoşlanır ama Vincent gibi açıktan bir hazla kahkahalar atmaz. Renaud Yahudilere de aynı düşmanlığı güder ancak Vincent gibi onları közlerin üzerinde sırtüstü yatırıp, etlerini kebab edip de köpeklere yedirmeye kalkmaz. Renaud de Chatillion zalimdir ancak kuzeni zulmün ta kendisidir!”

“Ben bunları bilmiyordum hocam,” dedi Yusuf her zaman-
kinden daha mahcup. Yükselmiş ateşi yüzünden ruhu, bedeninin çektiği sıkıntılardan bir parça uzaklaşmıştı.

“Belki de biliyor ama inanmak istemiyordun,” dedi El Kuseyri.
Sessizlik...

“Bundan böyle düşmanlarını da iyi tanımalısın oğlum. Sana ilimden uzak dur demiyorum, yalnızca olmak istediğinle olman gereken arasındaki ince sınırı ayırt edebilmeyi istiyorum Yusuf. Boğazın nasıl?”

“İdare ediyorum.”

“Merak etme, Şam’a döner dönmez Nuriye Medresesi Şifahanesi’nin en iyi tabiplerine göstereceğim seni. Hem şunu unutma; sana uyguladığım bu eski aşiret yöntemi, amcan dâhil pek çok savaşıyı kendine getirdi. Sen ne ilk ne de sonsun oğlum.”

“Kastettiğin, biz Ravvadi aşiretinin yöntemleri mi?”

Vadideki temkinli ilerleyişlerini sürdüren Haçlılara bakarak, “Yemen Araplarının Ravvadi boyundan olan aşiretiniz, 758’de Basra’dan Azerbaycan’a nakledildiklerinde,” dedi El Kuseyri, “Şii olan Azerilerle yakınlaşıp karışmaktansa, Ehlisünnet ve güçlü bir Kürt boyu olan Hezbaniye aşiretiyle birleşti. Bundan daima da gurur duydular. Kendilerini Hezbani olarak addetmekten asla çekinmediler. Zamanla kendi Arap âdetlerini Kürt gelenekleriyle birleştiren hakiki Sünni bir klan olarak, kendilerine sağlam ve saygın bir yer edindiler. Ancak Şiilerin, bilhassa Bâtını İsmaili kandaşının birtakım içrek yöntemlerini de öğrenmek ve kullanmaktan uzak kalmadılar. Sana uyguladığım biraz sert usul işte bunlardan yalnızca biriydi. Emin ol, bir başkasını daha öğrenmek istemezsin Yusuf. Zira anlayana tek bir söz dahi yeter!”

*

“Söyle bana Yusuf, şimdi adım adım vadinin sonuna yaklaşan ve şaşkırtıcı ölçüde disiplinli bu neredeyse on bin muharip kuvvetlik koca Haçlı ordusuna bin kişiyle mi karşı duracağız?”

Nureddin Zengi’nin o sıkıntılar içindeki hayalini bir türlü atamıyordu zihninden Yusuf. Belki de kararlılığını artıran başlıca tesir buydu. Boğazını parçalayan öksürüklerin gürültüsünü eliyle bastırmaya çalışarak, etrafındakileri önce şaşkırtıp sonra da gururlandıran bir cesaretle konuştu.

“Vadiden çıkmadan onları sıkıştıracağız hocam! Şimdi parçalı kol nizamı taktik ilerleyişlerini dikkatle sürdürüyorlar ancak vadinin sonundaki Mağrip Düzlüğü’ne ulaşmadan evvel bir araya gelecekler. Çünkü tam da o noktada toplanmak ve muhtemel bir direnişe karşı güçlü olmak isteyecekler. Ama biz evvel davranacağız! Onlara uçurumların kıyılarından hücum edecek ve şaşkırtacağız! Zamansız toplanacak, nizamlarını yitirecek ve bozguna açık olacaklar. O zaman binimiz yüz binmiş gibi gelecek düşmana. Gerisi aklımıza ve bileğimizin kuvvetine kalmış!”

“O hâlde göreyim seni oğul!”

V

“Ulularım, kardeşlerim, silah arkadaşlarım! Karşımızda eskinin disiplinsiz ve çapulcu yığınlarından oluşmuş Haçlı güruhları yok. Düşmanın intizamını görüyorsunuz! Maalesef onlara bu gücü ve disiplini veren, benim gibi akıllı bir karış havada ve ahvalimizi önemsemeyen sorumsuz liderlerdir. İşgal altındaki İslam dünyasının parça parça ve perişan durumu gibi tıpkı... Ama bugün, şu hasta ve hırpalanmış hâlîme ben, kefaretimi ödemeye hazırım! Silkinmesi ve kendine gelmesi için önce fena hâlde utanması gerekiyormuş insanın, ne garip! Hocam Hasan el Kuseyri bana gözleminizin önünde o ağır dersi verirken, ansızın Atabeyimiz Nureddin Zengi Hazretleri'nin hayali belirdi gözlerimin önünde kardeşlerim. Emirimiz sıkıntıdaydı. Büyük bir sıkıntı hem de... Ne olduğunu bilemiyorum. Buradaki vazifemizi bir an evvel bitirip Şam'a dönmemiz elzemdir!

Kardeşlerim, çoğunuz benden yaşlı ya da benim yaşlarımdasınız. Hakkınızı helal ediniz, peşimden gelip gelmemekte serbest olduğunuzu da biliniz. Beni bugün terk edecek kardeşlerimi, takip eden kardeşlerimden ayırt etmeyeceğim. Buna bütün kalbinizle inanabilirsiniz! Zira bugüne kadar yaptığım, hayallerimin gerisinde ayak sürümekti. Başınızda olmaya layık değilim. Ancak adımlarıma kuvvet verecek olan da yine sizin desteğinizdir! Çünkü yüreğimdeki ürperti ve o rezil teslimiyet duygusunu aşmak için bugün gerçek bir hamle yapacak; emirimize, aileme ve sizlere layık olacağız! Bismillahi sübhanellezi sahhara lena haza...”

*

Haçlılar, doğudaki tepelerin üzerinden bölük bölük inmeye başlayan Türk, Kürt ve Arap askerlerini gördükleri andan itibaren oldukları yerde durdu. Dış hattaki piyadelerin on iki arşınlık uzun mızraklarını üzerlerinden uzattıkları yüksek kalkanlarının gerisinde, seyyar birer kale kurmaya başladılar. Gerçekte iki taraf

için de şaşırtıcı olmayan bu taarruz ve müdafaa konumları ancak ince ve kıvrak zekâların yardımıyla olumlu bir sonuca ulaşabilirdi.

El Yakubi, İbnü'l-Nedim, Ebu İshak el Kazvini ve Ermeni Heytum'un tarihlerinde bahsettiklerine göre genç Yusuf bin Eyyub, o gün, daha önce hiç olmadığı kadar maharetle ve yiğitçe savaştı. İçinde kendine dahi kabul ettirmekte zorlandığı bir başka Yusuf canlanmıştı nihayet. Yüksek ateşin zorlaştırdığı hastalığını, amansızca küçük düşmüşlüğünü ya da "düşürülmüşlüğünü" unutturmuş bir tutkuyla savuruyordu kılıcını. Haçlı ordusunun komutanı Chatillionlu Vincent, merkezdeki süvari birliğinin tam ortasında olduğu hâlde, bir canavarın açgözlü bakışlarıyla etrafını süzerken Yusuf'u gördü.

*

Vincent, Yusuf bin Eyyub'un ismini duymuştu elbette. Fakat onu tecrübesiz, beceriksiz ve kof bir ilim talebesi olarak tanıyordu. Normal şartlarda bu şekilde bir ataklık onun gibi birinden beklenemezdi. Ya da ona ulaştırılan bilgilerde bir noksanlık, belki de hata vardı. Ancak istihbaratın çoğunu; Hama, Masyaf Kalesi'ndeki Suriye Şii İsmaili-Haşhaşilerin lideri, Şeyhü'l-Cebel (Dağın Şeyhi) lakaplı Raşidüddin Sinan ve gizli teşkilatından aldığı düşünülürse, böyle sağlam bir müttefikin onu kasten yanıltabileceğine ihtimal dahi vermek istemiyordu. Hem Şiiilerin, Sünnilerin aleyhine Haçlılarla yaptıkları ittifaklar artık o denli kanıksanmıştı ki ne Müslümanlar ne de Hıristiyanlar için bir sürpriz içeriyordu.

Türk okçuların amansız atışları Haçlıların şaşırtıcı derecede ağır ve kalın zırhlarında erirken, diğer Müslüman boylarından müteşekkil İslam savaşçılarının bu merteye cüretkâr saldırıları mızraklı piyadelerin saflarında tehlikeli şekilde genişlemeye sebep oluyordu. Bu yüzden Kont Vincent ve kurmayları gizli bir endişeyi paylaşmıştı. Nihayet Haçlı alayları, aralarındaki mesafeyi kapatıp tek bir ortak savunma hattı kurmak için hamle yaptı.

Ancak üçe bölünmüş mücahit atlılarının, bu boşlukları; terkilerinde taşıdıkları ve içleri kükürt nispeti yükseltilmiş, yanıcı petrol yağlı dolu toprak kaplar fırlatarak ateşe vermeleri sonucunda Haçlıların girişimleri atıl kaldı. Birliklerin aralarından yükselen, acı kokulu, kara-mavi bir duman saçan yağın tesiriyle; mızrak ve kalkan duvarının gerisinde, şövalyelerin ve kendi zırhlarının korkunç ağırlıkları altında ezilen atlar önce tedirgince eşinmeye, ardından homurdanıp şahlanmaya başladı.

O esnada Kont Vincent'in, Endülü's üzerine yapılan Haçlı seferlerinin ideal şövalyesi Roland Destanı'ndan bir parçayı biz-zat söylemeye başladığını işittiler. Destanın, Batılı dillere asırlardır pelesenk olmuş Fransızca şarkısı bir anda Haçlı saflarında hep bir ağızdan tekrarlanmaya ve maneviyatlarını yükselterek müda-faadaki etkinliklerini artırmaya başladı.

*“...Başlarında süslü Zaragoza miğferleri,
İki yanlarında altın kaplı, Viyana'da su verilmiş
Pırıl pırıl çelik kılıçları vardı. Derken kalkanlarını
Sonra da Valencia mamulü mızraklarını alıp
Mavi ve beyaz ve kırmızı bayraklarla akıp
Savaş naralarıyla küheylanlara atlayıp korkunç
Bir grup hâlinde saf tuttular. Berrak bir gündü.
Güneşin parıltısı zırhları ateşe verdi.
Düşman borazanları çaldı; borazanların sesi
Batı rüzgârına binip Ronceval'in tek sıra hâlindeki
Atlılarını buldu...”*

VI

O dakikalarda Yusuf bin Eyyub, o güne kadar yalnızca işittiği ancak hiçbir zaman tanık olmadığı kadın Haçlı savaşçılarla ilgili bir hakikatle de yüzleşmek üzereydi. Tıpkı erkek şövalyeler gibi ağır zırhlara bürünmüş ve nam salmış bu tuhaf kadınların, Hıristiyan din adamlarından nasıl onay aldıklarını biliyordu. Belki

de söylendiği gibi buralara kadar erkek kılığında geliyor ve silah arkadaşlarını dahi kandırmayı başarıyorlardı. Bununla birlikte, tamamı kadınlardan oluşan birliklerin varlığını da işitmişti Yusuf.

İşte Şu anda, tam da karşısında, yüzünü tümünden örten miğferini düşürmeyi başardığı Şu ufak tefek Şövalyenin; kısa kesilmiş, pislikten keçeleşmiş saçlarının döküldüğü solgun yüzü apaçık genç bir kadına aitti. Alev alev yanan, inanç ve vecit dolu mavi gözlerinde mutlak bir kıyıcılık görülyordu. Hiçbir zaman bu denli erkek tavırlı bir kadın görmeyen Yusuf, bir an, önündeki seyyar mızrak-kalkan kalesinin gerisinde durakladı. Onun duraklaması; süvari ok başı nizamında, Haçlı merkezini en zayıf noktasından zorlamak adına dördüncü devirlerini tamamlamak üzere olan dört yüz kişilik ana birliğini de Őaşırttı.

Bu bir anlık hayret; çökme alametleri gösteren düşman safının, batı yamaçlarındaki mızraklı piyadelerin desteği ve süvarilerinin ileri hamlesiyle toparlanmasını sağladı. Haçlı süvarileri piyade kalkanlarının aralanmasıyla tekrar ileri atıldı. Diğer iki kanattaki üç yüzer kişilik mücahit kolları da bu duraksamayı fark etmişti. Bunun üzerine Hasan el Kuseyri'nin başında bulunduğu sağ kanat ve Yusuf'un çocukluk arkadaşı, ondan iki yaş büyük bir Anadolu yiğidi olan Bahaeddin Karakuş el Rumi'nin idaresindeki sol kanat; aynı anda, Yusuf'un bulunduğu merkezi desteklemek için birer bölük asker çıkardı. Ancak bu ani kopuşlar Müslümanların kanatlarının zayıflamasına sebep oldu.

*

Kont Vincent gibi kurt bir muharip bunu gözden kaçırmamıştı. Eğer Oğuz okçularının yağmur misali yıkıcı atışları olmasa saflarını aynı anda ileri çıkarır, düşmanın tereddüdünü kendi lehine çevirmesini de bilirdi. Fakat Müslüman taarruz hatlarının en gerisinde, yaylarının ters başlarına bağlı kirişleri korkunç bir momentum yakalayan Oğuz okçuları; yakınlıştıkça, en kalın zırhları bile kolaylıkla delebilen atışlarıyla buna mani oldular. Bunun üzerine,

az önce ileri çıkan merkez süvarileri de seyyar duvarın berisine çekildi. Vincent alev almış gibi sağa sola savrulan kızıl sakalını çekiştirerek yeşil gözlerini kısmış, flama subaylarına emirler yağdırıyor; İngiliz Longbow menzil okçularının karşı salvolarla bu tahrip taarruzunu kırmalarını istiyordu.

Yusuf bin Eyyub, İngiliz okçularının perdeleme atışları başlamadan, şaşkınlığından kurtulmayı başardı. Ancak harp alanında bir anlık bir tereddüdün dahi gidişatı nasıl değiştirebileceğini apaçık görmüştü. Haçlıların iri ama bu çorak arazinin şartlarına dayanıksız atlarının neredeyse yarısı kadar olan doru Arap tayını şahlandırdı ve kendisini bile şaşırtan bir kararlılıkla tekrar düşman hattına yüklendi. Madem hasımlarının arasında yer alıyordu, o hâlde kadınlar dahi tartışmasız hedefti.

Muhafızlarının arasından sıyrılmakta bir an dahi tereddüt etmemişti Yusuf. Kanlı gözleri yuvalarından uğrayarak, geminin iki yanından köpük ve buhar saçan küheylanı adeta bir ok gibi fırladı yerinden ve önündeki mızrak ormanına daldı. İki elinde, namlu kıvrımı olan yalmanları ve mahmuzları içe bakacak şekilde tuttuğu iki kılıç vardı. Kalkanı sırtında asılıydı. Eğitilmiş atının dizginlerini sol dizinin altına kısırmıştı.

Haçlı kalkanlarının üzerinden öncelikle atını hedeflemeye çalışan mızraklardan birini kılıcının zağlı namlusuyla; bir diğerini de atının göğüs zırhıyla, biraz da talihinin yardımıyla kırmayı başardı. Yanlardan zorlayan mızrakların kanlı namlularından biri zırhından sekti ama sağ yanından uzanan bir diğeri uyluğunu ve karnının altındaki korumasız noktayı yaralamayı başardı.

Kendisinin bu sıkışık durumunu fark eden Oğuz okçu bölükleri, atışlarını ansızın onun etrafında yoğunlaştırdı. Yakın mesafeden gelen bu ok sağanağının desteğiyle, önünde aralanan gedikten girmeyi başardı Yusuf. Başının üzerinden geçen okların ısıklarını işitiyor, kancalı demir temrenlerine sürülmüş öd yağının kokusunu alıyor, düşman üzerindeki öldürücü tesirlerini eğri kılıcı-

nın usta vuruşlarıyla destekliyordu. Nihayet o dev süvarilerden birkaçıyla aynı anda yüz yüze geldi.

Daha sonra bir dost meclisinde, yaşadığı o korkunç dakikalarda aklında; sahabenin büyüklerinden Abdullah bin Revaha'nın, Mute gazasındaki şehadeti öncesinde, yüksek bir ilhamla söylediği şu şiir olduğunu söyleyecekti:

*“Günahkârım fakat ben,
Af isterim Rabbimden,
Ya da kanımı dökecek bir vuruş isterim.
Kılıç ya da mızrakla deşilip çıkmış ciğerim.
Ta ki beni gören samimice desin,
şu savaşçıya Allah rahmet eylesin.”*

VII

Hasan el Kuseyri ve Bahaeddin Karakuş, onu daldığı o ölümcül mücadeleden çıkarana kadar, Kont Vincent ve civarındaki Tapınak şövalyeleri'ne ulaşabilmek için cansiperane çabaladı Yusuf. Karşısında bir dağ gibi dikilen ancak ağırlıkları yüzünden hareket kabiliyetleri son derece düşük şövalyelerin arasında bir kış rüzgârı gibi dolaştı. şövalyeler, tüm ön kollarını örten zırhlı eldivenlerine bağladıkları dizginlerini kasana kadar, Yusuf ve peşinden açılan gediğe dalan muhafızlarının darbeleriyle bir bir devrilmeye başladı.

Atlarının, dışları deri kaplı zincir dizginlerini, kolay kullanım için bileklerine bağlamışlardı. Zira zırhlı eldivenler dokunma hissinin azaltıyor, dizginlerin kullanımını da zorlaştırıyordu. Dizginlerin her çekimi hayvanları rahatsız eden hoyrat bir tarzda gerçkleşmek zorundaydı. Muharebe ortamında bu hâl daha da şiddetleniyor; gemlerinin hizasından atların ağızları kan içinde kalıyor, bu durum da kontrollerini güçleştiriyordu. Bu yüzden şövalyelerin, üzerlerinden yuvarlandıkları andan itibaren atlarıyla